

RECENSIES

Hans Renders en Binne de Haan (eds), *Theoretical Discussions of Biography. Approaches from History, Microhistory, and Life Writing* (Lewiston: Edwin Mellen Press, 2013) 433 p. ISBN 978-0-7734-4092-0

Franse Annales-historici zworen biografie decennia lang af als traditionele evenementiële geschiedenis. Na een lange periode van kritiek herleefde het genre van de biografie onder academici in de laatste twee decennia van de 20^e eeuw. In de jaren 1970-1980 focusten Italiaanse microhistorici op bepaalde individuen, zowel nobele onbekenden als befaamde figuren, om inzicht te krijgen in ervaringen en mentaliteiten. De laatste jaren werden ook verscheidene onderzoekscentra actief rond Life Writing. Life Writing ontstond als interdisciplinair veld in de jaren 90. Biografie is in het beste geval slechts een onderdeel van de brede waaier van genres en praktijken die dit veld omvat en een eenduidige definiëring van Life Writing is nog steeds het onderwerp van debat. Nog maar net verscheen de eerste uitgave van de *European Journal of Life Writing*.

Niet toevallig krijgen zowel Life Writing als microgeschiedenis een prominente plaats in het recent verschenen *Theoretical Discussions of Biography*. Deze bundel artikelen staat onder redactie van Hans Renders en Binne de Haan. Beide auteurs zijn verbonden aan het Biografisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen. De artikelen in deze bundel verschenen eerder in tijdschriften of werden voorgesteld op congressen. Ze bieden de lezer een unieke verzameling inzichten en reflecties van academici uit verschillende achtergronden en generaties over de geschiedenis en methodologie van biografie en microgeschiedenis. *Theoretical Discussions of Biography* is een welkome aanvulling voor universitaire cursussen over theorie van de geschiedenis en overzichten van historiografie. Recente Engelstalige historiografische overzichten en theoretische handboeken van het genre biografie zijn schaars. Verschillende thema's komen aan bod in de theoretisch en historiografische luiken. De lezer komt bijvoorbeeld meer te weten over de evolutie van biografie sinds het midden van de 19^e eeuw onder invloed van ontwikkelingen in de journalistiek alsook de verhouding tussen biografie en geschiedschrijving doorheen de eeuwen heen. Wat betreft methodologie zijn in het bijzonder de bijdragen van James Walter en Giovanni Levi interessant. Walter bespreekt de trends van de laatste decennia van de 20^e eeuw als reactie op de modernistische biografie en de rol van feministische biografen daarin. Levi brengt verschillende methoden waarnaar historici teruggrijpen om biografie te gebruiken als middel tot historische kennis in kaart.

Life Writing wordt behoorlijk kritisch geëvalueerd door de Nederlandse hoofdredacteuren. De ideeën achter microgeschiedenis worden dan weer geherevalueerd om zo met biografie nieuwe wegen op te gaan. Renders en de Haan openen de bundel met de stelling dat vele Life Writing-studies weinig gemeen hebben met wetenschappelijk historisch biografisch onderzoek. Life Writing-studies concentreren zich vaak op autobiografisch materiaal om figuren in een slachtofferrol te bestuderen. De interpretatie wordt hierbij vaak ondergeschikt aan een ideologische agenda, zonder oog voor

historische context. Literatuur- en cultuurwetenschappers in Life Writing gebruiken autobiografisch materiaal vaak als unieke waarheidsgetrouwe bron. Renders en de Haan willen kritisch wetenschappelijk biografisch onderzoek duidelijk onderscheiden van dit academisch veld.

Carlo Ginzburg, de pionier van de Italiaanse microgeschiedenis, gaf toelating een belangrijk artikel van hem rond de geschiedenis van microgeschiedenis in de bundel te publiceren. De hoofdredacteuren willen vanuit theoretisch en methodologisch oogpunt dan ook een lans breken voor de mogelijkheden van vernieuwde microgeschiedenis voor biografisch onderzoek. Renders en de Haan hanteren niet de insteek van de bekendste microhistorische studie, *Montaillou* (1975) van Emmanuel Le Roy Ladurie. In *Montaillou* werd een concrete kleine geschiedenis van een dorp als representatief voor een breder geheel beschreven. Renders en de Haan bepleiten eerder de zoektocht naar zaken die distinctief zijn om een breder verhaal te nuanceren of te herzien. Op deze manier kan microgeschiedenis vlot aansluiting vinden met biografie. Een biografie handelt voor Renders en de Haan bij voorkeur over een specifiek figuur om algemeen erkende waarheden over een gemeenschap en cultuur te toetsen. Renders werkt deze these uit in het artikel ‘The limits of representativeness. Biography, Life Writing and Microhistory’ en brengt meteen ook enkele thema’s uit andere bijdragen bijeen. Dit artikel biedt een concrete onderzoeksagenda voor de toekomst. Aan de hand van geslaagde voorbeelden toont Renders overtuigend aan hoezeer een schaalverkleining via een biografische focus op bepaalde getuigen van historisch evenementen kan leiden tot nieuwe historische inzichten die grote algemeen aanvaarde verhalen nuanceren. Dergelijke studies zijn meteen ook een antwoord op ideologisch geïnspireerde en onkritische Life Writing-studies.

Ondanks de prikkelende ideeën en relevantie zijn niet alle bijdragen even feilloos en mist de bundel wat doortastend redactiewerk. Ik mis vooral een conclusie met afsluitende reflecties die de inzichten uit de verschillende bijdragen bij elkaar of met elkaar in confrontatie brengt. Verder waren ook meer concrete uitdiepingen en besprekingen van Life Writing-studies met een a-historische invalshoek aangewezen. Renders en de Haan beperken zich te vaak tot het reproduceren van algemeenheden over dit academisch veld. Het artikel van Marlene Kadar over verschillende definities van Life Writing brengt in deze weinig verheldering en lijkt vooral opgenomen te zijn om de relevantie van een kritische blik op Life Writing aan te tonen.

Christoph De Spiegeleer
Vrije Universiteit Brussel

Lydia Hagoort, *Samuel Sarphati, 1813-1866. Van Portugese armenarts tot Amsterdams ondernemer* (Amsterdam: Bas Lubberhuizen, 2012) 416 pp.
ISBN 978-9059-373297

Samuel Sarphati was een groots Amsterdammer. Zijn actieve leven speelde zich af rond het midden van de negentiende eeuw. Hij liet zien hoe een mens kon bijdragen aan de schepping van een nieuw tijdperk. Het is onvoorstelbaar hoeveel initiatieven hij heeft genomen. Hij stichtte onder andere een Handelsschool (1845), de Maatschappij tot bevordering van Landbouw en Landbouwontginning (1846), de eerste Brood- en Meelfabriek (1855), de Vereeniging voor Volksvlijt (1852), het gigantische Paleis voor